

KOOLIÜVENDUSLANE

EESTI ÕPETAJATE LIIDU PEDAGOOGILISE TOIMKONNA
JUURES OLEVA KOOLIÜVENDUSRÜHMA BÜLLETÄÄN

Nr. 6.

Lehekuu.

1934.

Testide erinumber.

Emakeel (6. õppeaasta, A. Krull)*.

Lugemisoskus.

1. Tammeniidu algkooli kuuenda kl. õpilased korraldasid peoõhtu õppekäigu kulude katteks. Kõik õpilased võtsid osa peoõhtu korraldamisest ja töö jaotati huvile vastavalt. Uniküla Tiit valis omale etteütlemise, sest see nõudvat tema arvates vähe tööd ja võimaldavat rahus istumist.

Tõmba joon alla sõnale allpool, mis näitab, missugune poiss oli Tiit!

töökas auahne laisk ulak tark.

2. Kirjuta lõpulausesse puuduvad sõnad, igale joonele üks sõna. Lünk A-le vali sobiv sõna tüki lõpule antud A reast, lünk B-le vali sobiv sõna B reast!

Juku ja Elli olid õde-venda. Juku käis juba koolis, Elli mängis kodus. Neil oli palju huvitavaid isa toodud mänguasju. Isa oli jällegi sõitnud laevaga kaugele maale, ja kui ta tuli koju, tõi Ellile suure kirju palli ja Jukule vibupüssi. Lapsed olid väga A ilusate B üle.

A. *vihane vallatu rõõmus kurb jonnakas.*

B. *isa laev reis kink pall.*

Kirjandus.

Vali iga lause lõpul antud viiest nimest üks õige ja kriipsuta see alla!

*) Ruumipuudusel on teste osalt lühendatud, et esitada rohkem näiteid.

1. Erandinimese elu kujutab „Vari“, „Tähtis päev“ „Puna-soo Mari“ „Libahunt“ „Tasuja“.

2. Aug. Kitzbergi „Libahundi“ päätegelane on: Mari Võlamäe Pääru Tiina Tammaru Margus Epp.

3. „Varju“ autor on: O. Luts H. Raudsepp Aug. Kitzberg Joh. Liiv Ed. Vilde.

4. Ajalooline teos on: „Mu esimesed triibulised“ „Mahtra sõda“ „Peipsil“ „Vanad ja noored“ „Meri“.

5. „Jaak, maa! Jalad juba põhjas!“ on võetud teosest „Maimu“ „Katkiraiutud kaljas“ „Kevad I“ „Vargus“ „Peipsil“.

6. Luuletaja Suitsu ristinimi on: Carl Christjan Gustav Georg.

7. Karjapoisi elu kirjeldatakse jutus: „Asuja“ „Kupja-Kaarli adjustaadid“ „Tähtis päev“ „Muldmäe mats“ „Õöbik ja lilled“.

8. „Parun Heidegg Herbert“ esineb jutus: „Und“ „Koolist“ „Mahtra sõda“ „Isa talus“ „Tootsi pulm“.

Nimeta teosed, milles esinevad järgmised tegelased:

9. Hans Rimmelgas (.) 10. Laanemäe Mann (.) 11. Heinrich Jassik (.) 12. Raja Teele (.) 13. Aidamehe Eedi (.) 14. Saamuel Pliuhkam (.) 15. Huntaugu Miina (.) 16. Mogri Märt (.) 17. Tambet (.) 18. Veni-Villem (.)

Sõnavara.

Vali igas lauses viimasest viiest sõnast üks õige ja kriipsuta see alla!

1. Manguma on sõimama kiitma nuruma lobisema kaebama. 2. Hällima — hüppama kiikuma lendama sõudma ujuma. 3. Häabuma — muretsema kaduma nurisema õotsuma vajuma. 4. Loobuma — leinama ära ütlemata kartma vabisema hõlbustama. 5. Lohutus — troost meelitus palve julgustus vaigistus. 6. Rake — puuriit salv künnis ritv kaigas. 7. Taip — teadus huvi arusaamine mõtlemine segadus. 8. Lünk — madalik auk koobas kungas koole.

Iga sõna kõrvale allpool kirjuta üks sõna, millel on vastupidine tähendus!

9. Ilus —

12. Haadus —

10. Hää —

13. Enamus —

11. Rõõm —

14. Vabadus —

15. Süütu —

17. Kidur —

16. Asjatundja —

18. Loomulik —

Keeleõpetus ja õigekiri.

Ühenda liitsõnad!

1. Peipsi järv on meist kaugel. 2. Võrts järv asub Lõuna-Eestis. 3. Elvi seitsme aastane õde haigestus. 4. Malle luges pähe õpitud luuletust. 5. Tal oli kahe kõne pähe õpitud. 6. Ta ei õpi üle pää mitte kunagi. 7. Harju maal on mitu linna. 8. Oleviste kiriku tornid paistavad kaugele merele. 9. Kiriku tornid punetasid õhtuses päikeses. 10. Kirikute tornide järele võtsime õige suuna. 11. Väike Mann korjas rukki põllult peo täie ilusaid rukki lilli. 12. Isa ostis Jaanile pilt ilusa jutu raamatu, milles oli üks teist tondi juttu. 13. Elva alev on Tartu maal. 14. Ema jõgi jagab Tartu linna kaheks. 15. Ma leidsin eile oma ammu kadunud noa kõssi vajunud karbist.

Kirjuta joonele -k- või -kk-!

Ta viis mind hädaotli—ust kohast eemale. Isa nõudis meilt tagasihoidli—ust. Ma ei või neid kingi* su—adeta kanda. Ta ei leia sellele lu—ule võtit.

Kirjuta joonele -t- või -tt-!

Mis mõ—ega sa läksid sinna? See on huvitav mõ—e.

Kirjuta joonele -p- või -pp-!

Lapsed võimlesid õues li—udega. Kooliaasta jõuab varssi lõ—ule.

Kirjuta joonele -d- või -t-!

Kalurid sõi—sid laiale merele ja püü—sid kalu. Pidulised u—sid varakult koju. Lapsed lei—sid metsast varajasi lilli ja pei—sid nad põõsasse.

Kirjuta iga sõna järele tema ainsuse osastav!

Küüs —	meister —	pikk —
küünal —	maa —	kringel —
meeter —	pai —	kahvel —

Kirjuta iga sõna järele tema mitmuse osastav!

Maa —	hapu —	piisk —
prii —	palju —	tühi —
paber —	pink —	king —
õpilane —	poiss —	kuri —
teine —	lind —	pada —

Kirjuta iga sõna järele tema ainsuse omastav!

Sukk —	süsi —	aednik —
pott —	mesi —	kanarbik —
mapp —	jõgi —	tulevik —
äke —	vesi —	raudne —

Kirjuta iga sõna järele tema mitmuse omastav!

Tütar —	küünal —	uus —
peenar —	liige —	hapu —
aken —	seeme —	kurk —
sammal —	hale —	kirju —

Kirjuta iga sõna järele tema -i- mitmuse alaleütlev!

Tark sõber —
Uus raamat —
Kena koht —
Palav supp —
Huvitav jutt —

Kirjuta iga sõna järele tema tugev aste!

Turvas —	ranna —	kapi —
mätas —	nurga —	jutu —

Kirjuta kesk- ja ülivõrre!

Algvõrre	keskvõrre	Ülivõrre	mõlem. kujud.
hull	—	—	—
tark	—	—	—
soe	—	—	—
tasa	—	—	—
vana	—	—	—

Tõmba joon alla päälausele!

1. Lähen homme jalutama, kui ilm on ilus. 2. Et sa suvel ujuma õpid, selles ma ei kahtle. 3. Raamat, mille töid eile kogust, ootab sind kodus laual. 4. Kui sa aega saad, siis tule kohe! Rändur, kes aastaid viibinud välismail, tuli hiljuti koju.

Aeg: 30 min.

Maateadus: Aasia (5. õppeaasta, B. Rea).

(Enne on läbi võetud Ameerika).

1. Kumb on tihedamini asustatud, Aasia või Ameerika?
2. Missugune maa on kultuursem, Tiibet või Jaapan?

3. Kumb maa-ala on sademeterikkam, Tiibeti kiltmaa või Ganges madalmik?
 4. Missuguse Aasia riigi maa-alal leidub rohkesti tulemägesid?
 5. Kas Siberi kliima on mandriline või mereline?
 6. Kas enamus Turaani elanikest on kolijad?
 7. Kriipsuta alla 3 tihedamini asustatud maad (Tiibet, Hiina, Jaapan, Siber, India, Araabia)!
 8. Kriipsuta alla 3 maa nimed, kus kasvatatakse puuvilla (Hiina, Kanada, Tiibet, India, Siber, Jaapan)!
 9. Džuuti veetakse välja peamiselt, palsameid ja taimelisi, tubakat (Araabiast, Hiinast, Siberist, Indiast, Türgimaalt).
 10. Džunglid on, taiga on, selvad on (Jaapanis, Siberis, Araabias, Indias, Brasiilias, Tiibetis).
 11. Kõrgemaks mäetipuks maailmas on
 12. Tiibetis on veoloomaks, tundras on veoloomaks
 13. Tiibet kuulub riigi ülemvalitsuse alla.
 14. Hindud on usku, türklased on usku, tiibetlased on usku.
 15. Kalliskivide leiukohaks Aasias on riik.
 16. Nimeta 4 Aasias elavat rahvast:
 17. Nimeta Aasia 2 suuremat kõrbe!
- Vastuseid: 30. Aeg: 10 min.

Kaart-test.

1. Kirjuta järgmistele jõgedele nimed juurde: Ob, Jenissei, Ganges, Huangho (kollane), Jantsekiang (Sinine), Eufrat.
2. Märgi kaardile järgmised linnad ja kirjuta nimed juurde: Tokio, Kalkutta, Nanking, Irkutsk, Jeruusalemm, Mekka, Bombay, Smärna.
3. Kirjuta oma kohale: Bengali laht.
4. Märgi paksemate joontega Himaalaja, Uurali ja Altai mäed ja kirjuta nimed juurde.
5. Piira Hiina riik (ühes maadega, mis kuuluvad Hiina ülemvalitsuse alla) punasega.
6. Kirjuta oma kohale 6 mere nime.
7. Kirjuta oma kohale: Turaan.
8. Kirjuta veel 4 nime omal valikul.

Vastuseid: 30.

Aeg: 8 min.

Euroopa (6. õppeaasta, V. Horn.)

1. Soome tähtsamad väljaveoained on
2. Soomes on rahvatihedus . . . in. km.²-l, Eestis . . . in. km.²-l
3. Põhja-Soomes ja -Rootsis elab
4. Rootsi on rikas
5. Koskede jõudu kasutatakse Rootsis peamiselt
6. Rootsi pealinn on
7. Norra rannik on, sääal leidub palju
8. Norralased püüavad palju
9. Suuremad jõed Lätis on
10. Läti on mitmeti sarnane
11. Läti rahaühik on eesti rahas
12. Tähtsamaid sadamalinnu Lätis:
13. Venemaa on eestkätt riik
14. Suurim siseveete Venes on
15. Missuguste Vene sadamate kaudu pääseb kaugematele mere-
dele?
16. Kaspia merepind on ookeani pinnast m.
17. Taani on pindalalt Eestist rahvatiheduselt
18. Taani veab välja
19. Taani pealinn on
20. Kus on võimalik viinamarjakasvatus Saksamaal?
21. Suurim Saksa sadamalinn on Aeg: 20 min.

Loodusõpetus (4. õppeaasta, V. Ortlich).

1. Õhk ja vesi.

1. Kuidas soojeneb vesi alt soojendamisel?
2. Mis aurub kiiremini: külm või soe vesi?
3. Mis sünnib õhuga soojenemisel?
4. Missugusel aastaajal on õhus harilikult kõige rohkem veeauru?
5. Mis on udu?
6. Mis sünnib vedelikkude jahtumisel?
7. Kuidas siis nim. õhku, kui ta on veeaurust nii täis, et enam auramist ei teki?
8. Millest päämiselt koosneb suits?
9. Nimetan 8 halba soojusjuhti?
10. Mis vabaneb auru veeks tihenemisel?
11. Mitme kraadi C juures on vee ruumala kõige väiksem (vesi kõige raskem)?
12. Mis on radiaator?

13. Kuidas tekib ving ehk karm?
14. Kuidas soojeneb õhk toas ühtlaselt?
15. Vee keemisel tekib pilveke. Mis see on?
16. Kuidas muutub veeaur õhus jahenemisel?
17. Kui palju jääd saab 20 l veest?
18. Miks külm lõhub aiateibaid, kive?

25 punkti; 1 punkt 4%. Aeg: 15 min.

Loodusõpetus (5. õppeaasta, A. Enno).

Otsustan alljärgnevate lausete üle, kas nad on õiged või valed. Kui lause on õige, siis kirjutan lõppu „ja“, kui vale, siis kirjutan „ei“.

1. Hemoglobiini mõjul tardub veri välisõhuga kokku puutudes.
2. Kõige kuumem temperatuur on leegi keskosas.
3. Kurk ja õun kuuluvad lihaviiljade hulka.
4. Närijatel loomadel on eriliselt arenenud silmahambad.
5. Seemned eritavad idanemisel söehappegaasi.
6. Sipelgatest omab tiivad ainult isane.
7. Seened kasvavad maa-aluste juurikate kaudu.
8. Tähtsaks tekib ainult valgustatud leheosas.
9. Mesilasel on liitsilm.
10. Hambajuur on kaetud hambavaabaga.
11. Söehappegaas on õhust raskem.
12. Lepp, kask ja sarapuu kuuluvad kahekojaliste taimede hulka.
13. Kärbsed tõugud elavad vees.
14. Kaalika vili on kõder.
15. Rauamaagis on raud ühinenud hapnikuga.
16. Lehtedes valminud toit liigub alla puudel kooreosa kaudu.
17. Arteriaalne veri on helepunane ja hapnikurikas.
18. Pisikud ehk bakterid kuuluvad seente hulka.
19. Mäletsejail puuduvad purihambad.
20. Roomajad on kõigisoojaverelised.

Aeg: 10 min.

Ajalugu (5.—6. õppeaasta, A. Ots).

Kas on õige või vale:

1. Kohe pärast Põhjasõda tõusis kaubandus kõrgele järjele? 1
2. Vene alla saamisega vabanes talupoeg pärisorjusest? 2
3. Rootsi väed purustati Põltsva linna juures? 3
4. Lõuna-Eesti Rootsiga ühendas Gustav Adolf? 4
5. Gustav Adolf kaotas orjuse Eestis? 5
6. Karl XI otsustas mõisad mõisnikelt tagasi võtta? 6

7. Vene valitsus hakkas meie maal hoogsalt edendama koole?	7
8. Narva lahingu kaotasid rootslased?	8
Märgi sündmuse järel antud aastaarvudest õige:	
1700, 1629, 1710, 1632, 1721, 1703, 1704, 1709.	
1. Tartu Ülikooli avamine	1
2. Uusikaupungi rahuleping	2
3. Narva lahing	3
4. Tallinna ja Pärnu alistuvad Venele	4
5. Altmargi rahuleping	5
6. Peterburi (Leningradi) linna asutamine	6
7. Poltava lahing	7
8. Rootsi laevastiku hävitamine Emajõe venelastelt	8
Aeg: 5 min.	

Ajalugu 4. õppeaasta, V. Ortlich).

Jüriöö-mäss.

(Arvud sulgudes näitavad, mitu vastust tuleb anda.)

1. Mis aastal oli Jüriöö-mäss?
 2. Kus algas mässu mõte?
 3. Mispärast sääl? (2)
 4. Missuguseid ettevalmistusi tehti mässuks (2)?
 5. Miks mäss nurjus (3)?
 6. Kus löödi suurem lahing?
 7. Mida suurendati talupoegadel pärast mässu (2)?
 8. Kudas saarlased mässu tõstsid?
 9. Palju eestlased sai mässus surma?
 10. Kuidas kutsutakse inimesi, kellega võib isand teha, mida tahab?
15 punkti; 1 punkt 6,6 %.
- Aeg: 5 min.

Lugejalle.

Alates käesoleva numbriga hakkab „Kooliuuenduslane“ ilmuma „Õpetajate Lehe“ lisana 10 korda aastas (väljaarvatud juuni- ja juulikuu), sest huvi selle kooliuuendusliku ürituse vastu on ka õpetajail, kes pole kooliuuendusrühma liikmed. Loodetavasti on ka viimastele „Kooliuuenduslase“ saamine sel teel kõigiti vastu võetav. Kes aga siiski soovib „Kooliuuenduslast“ eraldi saada, teatagu sellest toimetusele.

Järgmine number ilmub 17. augustil s. a.

Joh. Käis.

Toimetuse aadress: Tartu, Tähe, 77—8.
Vastutav toimetaja ja väljaandja: Joh. Käis.

K. Mattieseni trükkikoda o./ü., Tartu, 1934.